

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

Publikační činnost ve Skandinávii I

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

Helsinki

září 2022

Co předcházelo mojí cestě

- Seznámení se s podmínkami programu Erasmus+,
- vyhledání instituce, která se zabývá publikační činností, nejlépe vydává svůj vlastní časopis, tzn. že tam bude redakce,
- zaslání požadavku obsahujícího medailonek činností s popisem, které jsou náplní mojí práce,
- sdělení, oč konkrétně má daná osoba zájem.

Další krok

- Z knihovny se ozvou a je přidělen tzv. mentor, který se bude starat a zajišťovat celý pobyt - jeho odbornou část,
- sestaví plán na celý pobyt, osloví kontakty, nebo zašle kontakty na konkrétní osoby, tj. v mém případě celý seznam redaktorů;
- domluvíte se na termínu, který vyhovuje oběma stranám.

Před odjezdem

- Musí být uzavřena smlouva mezi zaměstnancem a jeho zaměstnavatelem.
- Dále musí být podepsána smlouva mezi Národní knihovnou a oslovenou institucí.
- Zaměstnanec si musí udělat jazykový test.
- Může také například absolvovat online kurz vzdělávání dospělých.

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

Po příjezdu

- Vyplnit dotazník, který je zaslán na adresu účastníku programu Erasmus+,
- udělat znovu jazykový test,
- připravit přednášku či napsat článek apod.

Národní knihovna Finska (Kansaliskirjasto)

- Součást helsinské univerzity, ale má svoji samostatnost, tj. nezávislý institut,
- má za úkol uchovávat finské kulturní dědictví pro budoucnost,
- má velkou sbírku slovanské literatury,
- má největší sbírku rusistického fondu 19. století mimo území Ruska,
- je financována ministerstvem školství,
- založena roku 1640,
- sídlí v historické budově v centru Helsinek, ke proběhla citlivá rekonstrukce.

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

Národní knihovna stručně

- Finská národní knihovna má rovněž depozitní funkci.
- V současnosti přes 6 mil. svazků.
- Zpracovává národní bibliografii.
- Přístup ke knihovním fondům je zdarma.
- Knihovnu využívají hlavně akademičtí pracovníci a studenti.
- Je servisním střediskem pro ostatní knihovny, mimo jiné v ediční činnosti.

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

autorka prezentace, Liisa Savolainen, Deputy Director
National Library, Mrs Veronica Jurgena, professor Dave
Kaplan, Riitta Koikkalainen, Information Specialist

Budova Národní knihovny

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

Kansalliskirjasto

www.nationallibrary.fi

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

FinELib

- konsorcium finských univerzit, výzkumných institucí, veřejných knihoven
- podporuje dostupnost elektronických zdrojů
- podporuje otevřené publikování
- každý člen konsorcia si nezávisle vybírá, které materiály konsorcium objednává.
- <https://finelib.fi/>

Servisní jednotka konsorcia

- Servisní jednotka konsorcia, kancelář FinELib, je v Národní knihovně.
- Servisní jednotka má 9 zaměstnanců, kteří vyjednávají podmínky nákupu elektronických materiálů, jako například e-časopisy, e-knihy, příručky a databáze.
- Kancelář FinELib také každoročně vyjednává o pořízení nových materiálů. Materiály jsou vybírány na základě návrhů členských organizací konsorcia FinELib.
- Kancelář FinELib také poskytuje členům konsorcia podporu při získávání materiálů mimo konsorcium. Konsorcium podporuje používání a dostupnost elektronických materiálů prostřednictvím různých rozvojových projektů.

Výsledky transformativních dohod o otevřeném přístupu (open access, OA)

- Finské školní publikace jsou přístupné komukoliv.
- Zvyšuje se celkový počet publikací s otevřeným přístupem.
- Důsledky pro publikační proces, tj. upřednostňování publikování v režimu OA.
- Důsledky pro poplatky a předplatné, výdaje na předplatné jsou převedeny na podporu otevřeného přístupu.
- Autorská práva k publikovaným článkům.
- Použití autorských licencí Creative Commons.

Cíle FinELib

- Model plného OA ke všem dokumentům.
- Hybridní časopisy zatím asi do roku 2024.
- Diamantová cesta open access.
- Otázky: Co bude s tradičními vydavateli? Jaké budou vyjednány podmínky pro rok 2024 a dále?

Platinová (Diamantová) cesta

- Publikování v časopise s otevřeným přístupem. Není třeba platit publikační poplatky, chod vydavatelství je financován například některou institucí.
- Běžné recenzní řízení.
- Dostupnost na serveru vydavatele.
- Bez nutnosti platit APC (Article processing charge - nemusí se zahrnout do žádostí o grant, využití speciálních fondů...)
- Časopis má Impakt faktor a je dohledatelný ve Scopus, Web of Science aj.
- Otevřený přístup nemá vliv na průběh či kvalitu recenzního řízení.
- Převzato z: <https://lib.czu.cz/cs/r-16393-open-science/r-16395-open-access>

Repozitáře a Národní knihovna

- Všechny finské univerzity, univerzity aplikovaného výzkumu, mnoho státních výzkumných institucí má svoje institucionální repozitáře.
- Většina z nich využívá „hostitelských“ služeb Národní knihovny vyjma pěti velkých univerzit, které nabízejí svoje vlastní služby.
- Repozitáře se zaměřují na vědecké, odborné publikace, včetně vysokoškolských prací a disertací.
- Existuje samostatná národní infrastruktura pro výzkumné údaje financované Ministerstvem vzdělávání a kultury, provozována Centrem pro vědu (CSC IT).

Služby poskytované Národní knihovnou

- Poskytuje „hostitelské“ úložiště 47 finským organizacím.
- Tato služba není placena státem.
- Každá organizace platí roční fixní poplatek pokrývající náklady.
- Mezi klienty patří: univerzity, státní výzkumné ústavy, vládní organizace...
- Národní knihovna je zodpovědná za technickou platformu.
- Každá organizace spravuje svoje vlastní sbírky v rámci repozitáře.

Repozitáře Národní knihovny

- V září 2022 měla Národní knihovna 11 repozitářů + 2 plánovala připojit.
- Fenno ugrica: knihy a časopisy vydávané v Sovětském svazu v ugro-finských jazycích 30. let 20. století <https://fennougrica.kansalliskirjasto.fi/>
- Fragmenta membrána: fragmenty středověkých pergamenových rukopisů <https://fragmenta.kansalliskirjasto.fi/>
- Většina finských úložišť používá trvalé identifikátory URN:NBN a URN:ISBN.
- Někteří z klientů používají sdílené úložiště, např. Julkari Theseus.

Jak to funguje?

- Všechna úložiště běží na virtuálních serverech a se standardizovanou technickou infrastrukturou a podporou.
- Spravuje je malý tým odborníků.
- Služby jsou založeny na open source platformě Dspace.
- Byly provedeny také nějaké menší úpravy, současně integrace s celostátními systémy.

Obsah a využití repozitářů

- Více než 500 000 volných dokumentů.
- Diplomové a disertační práce, knihy, odborné články, časopisy.
- Vládní zprávy, dokumenty věnující se kulturnímu dědictví.
- Texty lze snadno najít.
- 38 milionů stažení během roku 2021.

Národní knihovna vydává:

- **Zpravodaj Finské národní knihovny**

Dvojjazyčný newsletter informující o novinkách a kulturních akcích. Byl obnoven na jaře 2022.

- **Zpravodaj Finské národní knihovny pro pracovníky knihoven, archivů a muzeí**

Newsletter zaměřující se na profesionály. Byl obnoven na jaře 2021.

- **Zpravodaj Finské národní knihovny pro výzkumné pracovníky**

Zpravodaj/Newsletter zaměřený na badatele Národní knihovny.

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

Tietolinja

- ISSN 1239-9132
- Online časopis vydávaný Národní knihovnou.
- Hlavní témata: technologie, standardy, služby, digitální knihovna.
- Více zaměřen na změny, které přinesla digitalizace do knihoven.
- Čtenáři jsou většinou z našeho oboru, tj. knihovníci a informační specialisté.
- Články jsou většinou ve finštině, některé v angličtině.
- Redakce vidí budoucnost například v dalším vzdělávání redaktorů, ale i autorů aj.
- <https://tietolinja.kansalliskirjasto.fi/>

Publikační kanály a platformy

- Signum (časopis vydávaný Finnish Research Library Assotiation)
- Think Open (blog, University of Helsinki)
- Library Publishing Sevices
 - Editori (platforma pro časopisy)
 - Helda Open Books (místo pro publikování)
 - Helsinki University Press (vydavatel)

Signum

- <https://journal.fi/signum>
- Periodikum vydávané Finskou vědeckou knihovnickou společností od r. 1968.
- Témata: knihovnictví a informační sektor, sleduje aktuální dění a vývoj oboru.
- Poskytuje informace o činnosti této vědecké společnosti.
- Vychází 4x ročně (3 v elektronické podobě, 1 v tištěné podobě).
- Není recenzované.

Finnish Research Library Association (STKS)

- <https://www.stks.fi/in-english/>
- Podporuje úlohu knihoven ve vědě a vzdělávání.
- Založena v roce 1929.
- Má kolem 400 institucionálních členů. Několik aktivních pracovních skupin.
- Jedním z úkolů je mezinárodní spolupráce (IFLA, EBLIDA aj.).

Think Open

- <https://blogs.helsinki.fi/thinkopen/>
- Univerzitní blog pro výzkumné pracovníky.
- Založen v roce 2018.
- Hlavními tématy jsou: otevřená věda, knihovnické publikační služby, digitální výzkumné služby aj.
- Autoři: učitelé, studenti, akademičtí pracovníci, knihovníci.

Editori

- <https://journals.helsinki.fi/>
- Open access je publikační platforma (platforma Open Journal Systems) pro časopisy založená v roce 2019.
- Je to „nástroj“ pro vydávání časopisů a také výuku vědeckých postupů (například pro recenzování).
- Nástroj mohou zdarma použít studenti a vyučující Helsinské univerzity.
- V roce 2022 vydávali 7 časopisů, z toho 3 mezinárodní recenzované časopisy, 2 finské časopisy, 2 ostatní časopisy.

Helda Open Books

- <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/302626?locale-attribute=en>
- Sbírka kvalitní vědecké literatury.
- Autoři jsou výzkumní pracovníci a studenti Helsinské univerzity.
- Publikace dostávají DOI a jsou vydávány pod licenci CC.
- Neposkytuje recenzní řízení ani profesionální grafické úpravy.
- Je otevřena pro zaměstnance a studenty univerzity.

Helsinki university press

- <https://hup.fi/>
- Vědecké vydavatelství s otevřeným přístupem, které bylo založeno v r. 2020.
- Vydává recenzované knihy a časopisy ze všech oborů, zejména humanitních a společenských věd.
- Vydávají příspěvky akademiků z celého světa, samozřejmě po splnění předem daných požadavků.
- Je vlastněno Helsinskou univerzitní knihovnou a provozováno společností Gaudeamus.

Journal.fi

- <https://journal.fi/>
- Platforma pro finské online časopisy spravovaná Federation of Finnish Learned Societies a založenou v r. 2017,
- nejde o národní platformu,
- většinou se týká malých časopisů s omezenými finančními zdroji.
- Vydavatelé mimo Federaci musejí mít úplné OA, pro členy Federace umožňují 12 měsíců embargo na plný volný přístup.
- Journal.fi se účastní projektu Kotilava project (pro finské akademické časopisy).

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

Journal.fi podporuje

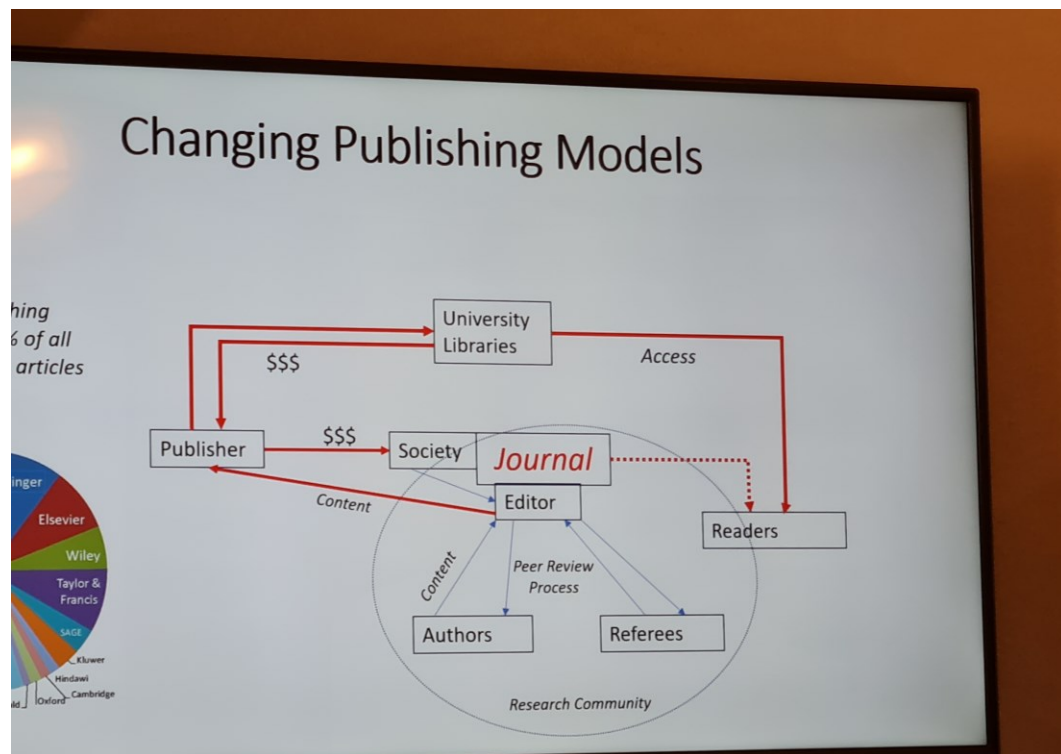
- Sdílení platformy a upgrade systémů,
- online technickou podporu,
- workshopy a psaní manuálů/průvodců.

Helsinki Initiative on Multilingualism

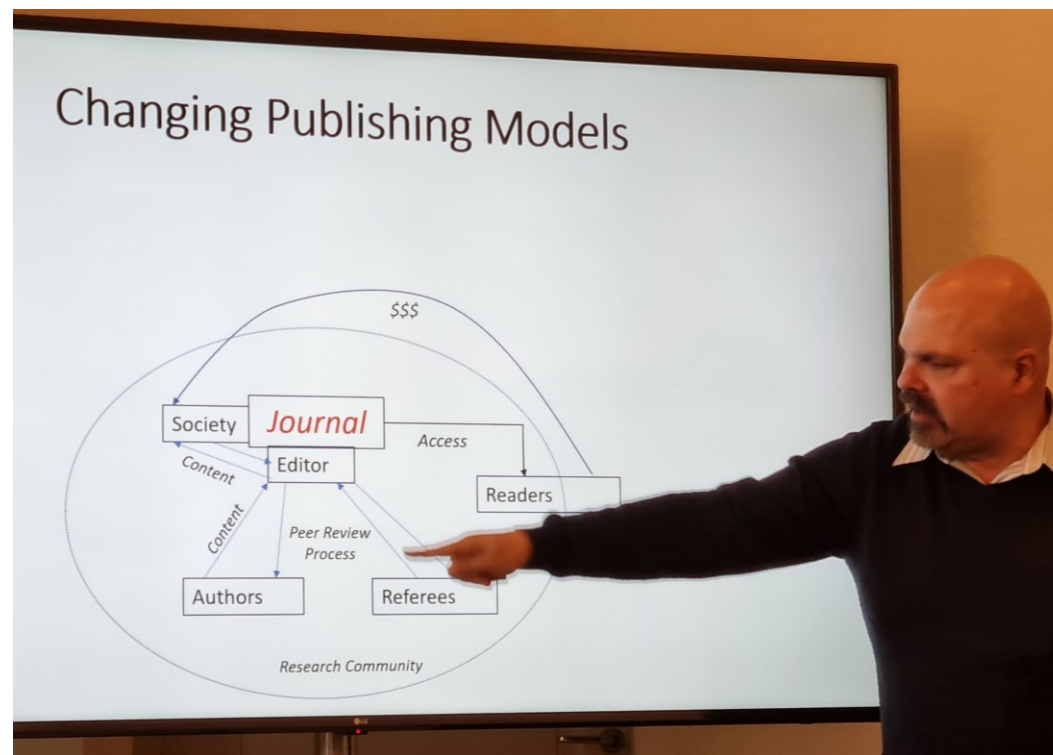
- <https://www.helsinki-initiative.org/cs>
- Podporovat šíření výsledků vědy ku prospěchu společnosti.
- Podporovat jazykovou rozmanitost v systému hodnocení a financování výzkumu.
- Chránit vnitrostátní infrastrukturu pro publikování místního relevantního výzkumu.
- Kampaň „ve všech jazycích“ má vést k podpoře mnohojazyčnosti ve vědecké komunikaci.

Diskuse s redaktory vědeckých časopisů

- Recenzní řízení a jeho úskalí.
- Je lepší elektronický časopis, hybridní časopis nebo tištěný časopis?
- Způsob práce s autory.
- Způsob práce s redakční radou.

Professor, editor-in-chief Dave Kaplan's lecture on scholarly publishing

Professor, editor-in-chief Dave Kaplan's lecture on scholarly publishing

Další program

- exkurze do Slovanské knihovny
- přednáška o automatické indexaci
- Návštěva několika redakcí, například recenzovaného časopisu s tematikou vzdělávání
- Návštěva Oodi – Městské knihovny v Helsinkách. V r. 2019 na světovém kongresu IFLA byla vyhlášena jako nejlepší knihovna na světě.

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

Exkurze do Slovanské knihovny

Exkurze do Slovanské knihovny

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

Městská knihovna v Helsinkách Oodi. V r. 2019 na světovém kongresu IFLA byla vyhlášena jako nejlepší knihovna na světě.

Interiér Oodi.

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

Erasmus+

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

Dotazy na renata.krejcisalatova@nkp.cz

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

Děkuji za pozornost